

CRÍTQUES

Una demolició particular

LLIBRES

JORDI GRACIA 06/01/2011

UN DIA TRANQUIL

Ponç Puigdevall

Tusquets

227 pàgines. 17 euros

No cal donar-hi gaires voltes per comprendre l'arrel profundament autobiogràfica que té *Un dia tranquil*, novel·la que tracta de la neurosi romàntica de la literatura —el somni d'escriure "una obra immortal"—: la condició implícita de l'obra de futur és la destrucció biogràfica, la rutina de la vilesa i el frau moral, els espasmes euforitzants de l'alcoholisme i el declivi irrefrenable de la barreja de tot plegat en un sol subjecte en estat de coma moral. El protagonista és Nicolau Batet i ens equivocariem llegint el text com la transposició mecànica de la vida de Ponç Puigdevall (Sant Feliu de Guíxols, 1963), però fariem pitjor encara ometent que sense l'experiència de l'autodestrucció metòdica de l'alcohol aquesta novel·la no seria el soliloqui de la ruïna que és en forma d'espiral abruptament tallada.

Flota invisiblement en el text la sospita d'haver enviat en orris una vida per guanyar el dret i l'obligació de convertir-la en literatura, com el mateix text diu més d'una vegada: "Qui travessava el límit de tots els límits ja no podia recular mai més, i tenia ja per sempre una marca indeleble a l'ànima que li impedia conviure amb ella com si res no hagués succeït". I aquest havia de ser l'aliment de l'obra en marxa, com "si fos la clau de foc que alimentava cada un dels moviments de les paraules i dels personatges".

El resultat és una mena d'angoixant monòleg en tercera persona al voltant de l'autodestrucció i la destrucció. I és, potser més encara, l'assaig de redempció i legitimació a través de la literatura de la sèrie inacabable de calamitats que l'aprenentatge de la ruïna ha deixat pel camí en forma de dolor, fallides de la confiança, desaparicions sobtades, fugides i enganys destinats a ser un dia o altre en matèria literària: "L'única substància que havia obtingut era la pèrdua de temps i la certesa de fer el ridícul davant de tothom". És un projecte d'estirp maltalissament romàntica i es nodreix de la diabòlica confusió entre vida i literatura: l'egoisme es fa fatalitat, la mentida és compulsiva, l'amistat és l'espai de l'abús i la bona fe és eina del propi interès sense remei i amb tota consciència.

L'autocompassió i la lluita contra l'autoindulgència s'esmunyen en un parell de dies inacabablement beguts: una dilatada borratxera que sintetitza la peripècia adulta de la immaduresa del protagonista. La forta tensió narrativa es perd només en una allargassada segona part —el malson d'una festa d'amics sense l'amfitriona— però es recupera a la tercera, quan ja sabem que el vòmit és la millor metàfora potencial d'una vida desfeta, que l'hàbit del *sablasse* li és consubstancial, quan ja hem viscut al pis fosc d'un home fos com les bombetes d'obsolescència programada i quan hem sabut ja per boca del narrador que li dona veu que és capaç de mentir i ensarronar, de traïr i deformat compulsivament la seva realitat i la dels altres. La continuïtat lineal del text i l'expansió interior de la consciència funcionen com una purga contínua, que només es rebaixa de tant en tant en algunes inexplicables frases fetes o alguns girs d'estil massa previsibles. La resta del llibre és una somnambúlica exposició dels mecanismes de l'autoindulgència i la resistència infructuosa a incórrer-hi, la torbadora mecànica de l'alcohol i la segura frustració dels desigs a mans d'un "incompetent vital".

Tot plegat, podria haver estat un aplec de tòpics sobre el coma moral d'un indesitjable fraudulent i falsari però és la radiografia sistemàtica i descarnada, punyent i quallada, madura i fosca, sinistre i brillant de l'autodestrucció d'un home atrapat en "l'edat de la il·lusió". Potser fins i tot és el relat que justifica i redimeix als ulls del narrador i probablement de l'autor la densa massa de mentides i abusos en què s'ha covat el personatge. A les lletres catalanes és una absoluta i potent extravagància i té alguna cosa de bomba de rellotgeria, donat el destacadíssim valor de Puigdevall com a crític literari dels últims 20 anys. Les fugides i la por no les havia convertit encara en literatura però sí que ho ha fet amb el relat de la dessubstanciament moral de

tota una biografia, "com si dia a dia hagués escrit vitalment la crònica d'un declivi": aquesta poderosa novel·la.

© EDICIONES EL PAÍS S.L. - Miguel Yuste 40 - 28037 Madrid [España] - Tel. 91 337 8200